

T.C.
SAMSUN VALİLİĞİ
İl Sağlık Müdürlüğü

SAMSUN İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ - SAMSUN BULAŞICI
HASTALIKLAR BİRİMİ
08/07/2020 12:47 - 34142358 - 149 - E.513
00120528009

2561 / Yarı işleri Mordire
08.07.2020
Kaynaklar
K

Sayı : 34142358-149
Konu : Kurumlarımızın COVID-19 Pandemisinde Almaları
Gereken Önlemler

DAĞITIM YERLERİNE

Çeşitli ülkelerden bildirimi yapılan yeni bir alt tipe bağlı Koronavirüs hastalığının (COVID-19) tüm dünya için oluşturduğu halk sağlığı tehdidi devam etmekte olup ülkemizde söz konusu hastalık ile mücadele çalışmaları ve normalleşme dönemine ait yeni normaller ile ilgili tedbirler ilgili tüm birimler tarafından kesintisiz bir şekilde yürütülmektedir. Bu kapsamda Sağlık Bakanlığımız bünyesinde oluşturulan Koronavirüs Bilim Kurulu'nun tavsiyeleri, Bakanlıklarımızın genelgeleri ve İl Umumi Hıfzıssıhha ve İl Pandemi Kurullarında alınan kararlar tüm kurumlarımıza iletilmektedir.

İlimiz kurumlarının COVID-19 salgını süresince yapmış oldukları faaliyetlere ilişkin Valiliğimize sunmuş oldukları bilgi notları incelenmiş ve yapılan değerlendirmeler sonucunda bazı kurumların pandemi öncesinde hazırlanması gereken "Pandemi Planları"nın hazırlanıp hazırlanmadığından bahsetmediği, dolayısı ile personele pandemi öncesi eğitim verilip verilmediği, kurumlarında ne tür önlemler alındığı, personelinin kullanması gereken koruyucu ekipmanları nasıl kullandığı, kurumlarında vaka çıktığında ne gibi tedbirlerin alınması gerektiği, pozitif vaka çıktığında personel planlamalarının nasıl yapıldığı vb. konularda bilgi edinilememiştir.

Kurumlarımızın öncelikle Pandemi Planlarındaki eksikliklerini içinde bulunduğumuz pandemi dönemindeki tecrübelerden yararlanarak ivedilikle tamamlamaları/güncellemeleri gerekmektedir.

Pandemi süreci halen devam etmekte olduğundan kurumlarımızın almaları gereken önlemler konusunda aşağıdaki genel hususların yeniden hatırlatılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu konuda yapılması gerekenler ekte gönderilen belge de özetlenmiştir:

- Kurumlarımızın idari hizmet binalarına yönelik alması gereken önlemler
- Kurumlarda çalışan güvenlik görevlilerinin çalışmalarına yönelik alınması gerekli önlemler
- Halka yönelik birebir hizmet veren kurumlarda halka açık alanlara yönelik alınması gerekli önlemler
- Halka yönelik birebir hizmet veren kurumlarda vatandaşlara yönelik alınması gereken tedbirler

İl Sağlık Müdürlüğü Adalet Mah.100.Yıl Bulvarı No.232 B Blok
Bulaşıcı Hastalıklar Birimi

Telefon: Faks No:

e-Posta: SEVILAY.OZMEN@saglik.gov.tr İnternet Adresi: Tel:0362 2390040

Faks:0362 2390052

Bilgi için: Sevilay ÖZMEN

Veri Hazırlama ve Kontrol İşlt.

Telefon No: (0 000) 000 00 00

Evrakın elektronik imzalı suretine <http://e-belge.saglik.gov.tr> adresinden d848f88e-e268-4c23-bfa5-990cb1b9d167 kodu ile erişebilirsiniz.
Bu belge 5070 sayılı elektronik imza kanuna göre güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

E. Toplu yaşam alanlarına yönelik alınması gerekli önlemlere ait başlıklar

F. İşletmelere ait yapılması gerekenler ile alınması gereken önlemlere ait başlıklar

E. ve F. maddelerindeki konulara ait detaylı bilgiler Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/> web adresinde "Kurum ve İşletmelere Yönelik Enfeksiyon Kontrol Önlemleri" bölümü ile "COVID-19 Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi" bölümünde bulunmaktadır.

İlimiz Hıfızısıhha Kurulu'nda alınan karar gereğince her kurum ruhsat verdiği işletmelerin COVID-19 pandemisine yönelik yapması gerekenler ile alması gereken önlemler konusunda denetimlerini gerçekleştireceklerdir.

İçinde bulunduğumuz COVID-19 pandemisi normalleşme döneminde tüm resmi ve özel kurum ve kuruluşlar ile bireysel olarak vatandaşlarımızın Bakanlıklarımızın Genelgeleri ile İl Hıfızısıhha ve İl Pandemi Kurulları tarafından alınan kararları takip etmeleri, önlemleri hiçbir şekilde rehavete kapılmadan titizlikle uygulamaları ve kamu kurumlarının da konu ile ilgili denetimlerini aksatmadan yapmaları hususunda,

Gereğini rica ederim.

e-imzalıdır.
Dr.Zülkif DAĞLI
Vali

Ek: Kurumlarımızın COVID-19 Pandemisinde
Almaları Gereken Önlemler (9 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği:

17 İlçe Kaymakamlığına

Tüm Kamu Kurum ve Kuruluşlarına

Bilgi:

Vali Yardımcılarına

KURUMLARIMIZIN COVID-19 PANDEMİSİNDE ALMALARI GEREKEN ÖNLEMLER KONUSUNDA GENEL HUSUSLAR

A. Kurumlarımızın Hizmet Binalarına Yönelik Alması Gereken Önlemler:

- 1) Kapalı işyeri/ofisler sık sık havalandırılmalıdır.
- 2) Pencereleler açılarak odanın sık havalandırılması sağlanmalıdır. Merkezi havalandırma sistemleri bulunan işyerlerinin havalandırması temiz hava sirkülasyonunu sağlayacak şekilde düzenlenmeli, bu sirkülasyonu sağlayamayan merkezi havalandırma sistemleri kullanılmamalı, havalandırma sistemlerinin bakımı ve filtre değişimleri üretici firma önerileri doğrultusunda yapılmalıdır.
- 3) İşyerlerinde ultraviyole cihazları ile hava ve yüzey dezenfeksiyonu yapılması önerilmemektedir.
- 4) İşyerlerinde çalışanlar arasında en az 1 metre mesafe olması sağlanmalı ve çalışanlar maske takmalıdır.
- 5) Yemekhanede masalar ve sandalyeler arası mesafe en az 1 metrede olacak şekilde (tercihen 2 metre) düzenleme yapılmalıdır. Temaslı takibinin kolay yapılabilmesi için; yemek saatleri gruplara göre belirlenmeli ve mümkün ise aynı kişilerin aynı masada yemek yemeleri sağlanmalıdır. Çay içme molalarında da benzer kurallara dikkat edilmelidir.
- 6) Solunum yolu enfeksiyonu belirtileri olan (ateş, öksürük, nefes darlığı) personel iyileşene kadar çalıştırılmamalı ve sağlık kuruluşuna yönlendirilmelidir.
- 7) El hijyenine dikkat edilmelidir. Eller sık sık yıkanmalıdır. Eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği ile ovalanmalıdır. Antiseptik içeren sabun kullanmaya gerek yoktur, normal sabun yeterlidir. İşyerlerinde, lavabolarda sabun ve kolay erişilebilir yerlerde alkol bazlı el antiseptiği bulundurulmalıdır.
- 8) Eldiven kullanımı el temizliği yerine geçmez. Yapılan iş, eldiven kullanımını gerektirmiyorsa, COVID-19'dan korunmak amacıyla eldiven kullanılmamalıdır. Eldiven kullanımı gereksiz bir güven hissi oluşturarak el yıkama sıklığını azaltabilir ve ellerle bulaş riskini artırabilir.
- 9) İşyerleri temizliğinde özellikle sık dokunulan yüzeylerin (kapı kolları, telefon ahizeleri, masa yüzeyleri gibi) temizliğine dikkat edilmelidir. Su ve deterjanla temizlik sonrası dezenfeksiyon için 1/100 sulandırılmış (5 litre suya yarım küçük çay bardağı). Sodyum hipoklorit içeren çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılabilir. Klor bileşikler yüzeylerde korozyon oluşturabilir. Dayanıklı yüzeyler için kullanılması önerilen bir dezenfektandır. Tuvalet temizliği için 1/10 sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) kullanılmalıdır.
- 10) Klor bileşiklerinin uygun olmadığı bilgisayar klavyeleri, telefon ve diğer cihaz yüzeyleri % 70'lik alkolle silinerek dezenfeksiyon sağlanmalıdır.
- 11) Temizlik yapan personel maske ve eldiven kullanmalıdır.
- 12) Temizlik sonrasında maske ve eldiven çıkartılıp işyerindeki çöpe atılmalı ve el hijyeni sağlanmalıdır. Yıkayabilir bez maske kullanıldıysa yenisiyle

- değiştirilmelidir. Eller en az 20 saniye boyunca su ve sabunla yıkanmalı, sabun ve suyun olmadığı durumlarda alkol bazlı el antiseptiği ile ovalanmalıdır.
- 13) İşyerinde COVID-19 pozitif bir kişi varlığı durumunda, İl/İlçe Sağlık Müdürlüğü Bulaşıcı Hastalıklar Birimine ivedilikle bilgi verilmelidir.
- 14) Maske takma kurallarına tam uyularak çalışılan bir iş yerinde, bir çalışanın COVID-19 pozitif çıkması durumunda etrafındaki kişiler yakın temaslı kategorisinde değil, temaslı kategorisinde değerlendirilir. COVID-19 pozitif kişinin takip ve tedavisi sağlık kuruluşunca yönetilir, diğer çalışanlar maskesini takarak çalışmaya devam eder. İl-İlçe Sağlık Müdürlüğü tarafından, hastalık belirtileri açısından 14 gün süreyle takip edilir.
- 15) Kurumda bulunan bir kişinin COVID-19 tanısı alması halinde ortam dezenfeksiyonu şu şekilde yapılmalıdır:
- Hastanın bulunmuş olduğu alanlara giriş kısıtlanır. Alanın kapısı kapatılıp camlar açılarak temizlik ve dezenfeksiyon öncesi en az bir saat (gece konaklanan odalar için 24 saate kadar) havalandırılması önerilir.
 - Özellikle sık el değen alanlara odaklanarak yüzeyler, çalışma alanları, tuvaletler, ortak kullanılan alanlar ve eşyalar temizlenip dezenfekte edilir.
 - Temizlik için tek kullanımlık malzemelerin kullanılması önerilir.
 - Sert yüzeylerde deterjan ile temizlik sonrası materyal uyumlu ise 1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyunun (Sodyum hipoklorit Cas No:7681-52 9) en az bir dakika temas süresi olacak şekilde dezenfeksiyon amaçlı kullanılması önerilir. Çamaşır suyunun koroziv etki yapabileceği yüzeylerde dezenfeksiyon amaçlı alkol (en az %70 oranında etanol) kullanılabilir.
 - Halı, koltuk gibi yüzeyler su ve deterjanla silinebilir veya toz kaldırmayacak özelliğe sahip makineler ile yıkanabilir. Bu amaçla sıcak buhar da uygulanabilir.
 - Tekstil ürünler normal deterjanlar ile 60-90°C'de yıkanmalıdır.
 - Tekstil ürünler silkenmemelidir.
 - COVID-19 tanısı alan kişinin tesisi ziyareti veya kullanması üzerinden 7 günden fazla zaman geçtiyse ek önlem alınmasına gerek yoktur. Rutin temizlik işlemlerine devam önerilir.
 - COVID-19 hastasının bulunduğu kapalı ortamın temizliğini yapan kişi tıbbi maske takmalı, tek kullanımlık eldiven ve uzun kollu önlük giymelidir. Önlük mevcut değilse temizlik sonrası iş formasını değiştirmesi gerekir. Yüze sıçramaya neden olabilecek temizlik işleri yapılırken gözlük/yüz koruyucu da kullanılmalıdır.
 - Temizlik işlemi bittikten sonra KKE çıkarılır, tek kullanımlık olanlar (maske, eldiven, önlük) çift poşet içerisinde çöpe atılır. Gözlük/yüz koruyucu gibi tekrar kullanılacak malzemeler %70 lik alkol ile silinerek dezenfekte edilebilir.

B. Kurumlarda Çalışan Güvenlik Görevlilerine Yönelik Alınması Gerekli Önlemler:

- 1) Bir metreden uzak temas (düşük riskli çalışma alanı) Güvenlik görevlilerinin yüz yüze temas olasılığını azaltmak için cam kabinlerde bulunmaları önerilir. Böyle bir imkan yoksa kuruma giriş yapanlarla güvenlik görevlileri arasında en az 1 metre mesafeyi sağlayacak şekilde düzenleme yapılmalıdır. 1 metreden uzak durulacaksa sadece maske yeterlidir.
- 2) Bir metreden yakın temas (orta riskli çalışma alanı) üst araması yapılacaksa 1 metreden yakın temas olasılığı vardır. Aşağıdaki kişisel koruyucu ekipmanları kullanması sağlanmalıdır. Maske ve gözlük/yüz koruyucu kullanılmalıdır. Vücut salgılarıyla gözle görülür bir kirlenme olasılığı yoksa eldiven kullanılmamalıdır. El hijyeni sağlanmalıdır.
- 3) Yukarıda kullanılması gerektiği belirtilen ekipmanlar görevlinin aktif olarak görevini yaptığı sırada kesintisiz olarak kullanılmalıdır.
- 4) Eldivenin doğru kullanımı çok önemlidir. Değiştirilmeyen eldivenler kontaminasyona yol açacağından çevreye dokunulmamalı ve el hijyenine özen gösterilmelidir.
- 5) Görevlinin iş mahallinden dinlenmek üzere yerinden ayrılması halinde (çay, yemek vb.) kullanılan ekipman çıkartılır ve uygun şekilde evsel atık kutusuna atılır.
- 6) İş mahallinde aktif mesaiye dönülürken yeni kişisel koruyucu ekipman kullanılır.
- 7) Maskeler nemlendikçe ve kirlendikçe yenileri ile değiştirilmelidir.
- 8) Kişisel Koruyucu Ekipman (KKE)'nin uygun kullanımı konusunda eğitim verilmelidir. Önce maske sonra gözlük/yüz koruyucu takılır, çıkarılırken önce gözlük/yüz koruyucu ve en son maske çıkarılır.
- 9) Kişisel koruyucu ekipmanların giyilmesi ve çıkartılması sonrasında her seferinde uygun el hijyeni sağlanmalıdır. El hijyeni en az 20 saniye su ve sabunla el yıkama veya alkol bazlı el antiseptiği ile el ovalama ile sağlanır.
- 10) Kolay ulaşılabilir yerlerde alkol bazlı el antiseptiği bulundurulmalıdır.
- 11) Kullanılan malzemeler çıkartıldıktan sonra tekrar kullanılmamalıdır.

C. Kurumlarda Halka Açık Alanlara Yönelik Alınması Gereken Önlemler:

- 1) COVID-19 esas olarak solunum sekresyonları (tükürük, balgam vb.) ile bulaşmaktadır. Ayrıca hasta bireylerin öksürme, hapşıрма yoluyla ortaya saçtıkları damlacıklarla kirlenen yüzeylere, diğer kişilerin elleri ile temas etmesi sonrasında ellerini ağız, burun veya göze götürmesi ile bulaşmaktadır. Bu nedenle el hijyeninin yanı sıra, ellerin sık temas ettiği yüzeylerin temizlik ve dezenfeksiyonu salgının kontrolü için önemlidir.
- 2) Temizlik: Yüzeylerden gözle görünen kirin uzaklaştırılması işlemidir. Tek başına mikroorganizmaları öldürmemekle birlikte, virüs miktarını azaltarak enfeksiyon riskini azaltır.
- 3) Dezenfeksiyon: Cansız yüzeyler üzerindeki hastalık yapan mikroorganizmaların çoğunun öldürülmesi işlemidir. Dezenfeksiyonun etkinliği ancak öncesinde temizlik yapıldığında sağlanabilir.
- 4) Antiseptik: Cilt üzerine uygulanan, mikrobiyal florayı azaltan ürünlerdir.

- 5) Halka açık alanlarda; tuvaletler ile elle sık dokunulan yüzeyler (sifonlar, musluklar, kapı kolları, kapı zilleri, oyun alanları, merdiven trabzanları, bilgisayar klavye ve fareleri, yemek masaları, toplu taşıma araçlarında el tutacakları, pos cihazı, asansör-elektrik düğmeleri, telefon abizesi, klima ve televizyon kumandası, bataryalar vb.) temizlik ve dezenfeksiyonu gereken yüzeylerdir.
- 6) Yer ve yüzeylerin temizliğinde nemli silme-paspaslama tercih edilmelidir. Toz çıkaran fırça ile süpürme işlemlerinden kaçınılmalıdır.
- 7) Yer temizliğinde su ve deterjan/sabun kullanılması yeterlidir.
- 8) Eller ile sık dokunulan yüzeylerin temizlik ve dezenfeksiyonu için su ve deterjan ile temizlik yapıldıktan sonra 1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No: 7681-52-9) veya klor tablet (ürün tarifine göre) kullanılabilir.
- 9) Temizlik bezleri kullanım alanına göre ayrılmalı ve her kullanım sonrası uygun şekilde temizlenmelidir. Yıkatabilen, tekrar kullanılan temizlik malzemelerinin 60-90°C'de yıkanması önerilir. Paspas başlıkları su içerisinde bekletilmemelidir.
- 10) Temizlik, temiz alandan kirli alana doğru yapılmalıdır.
- 11) Temizlikte oluşan atıklar evsel atık olarak toplanmalıdır.
- 12) Yerlerin, yolların, caddelerin, sokakların ve açık havanın dezenfeksiyonunun hastalığın bulaşmasını ve yayılmasını engellemede rolü yoktur. Bu nedenle el değmeyen bu tür alanların dezenfeksiyonu gerekli değildir. Bu alanların (yerler, yollar, caddeler, sokaklar) su ve deterjanla temizliği yeterlidir.
- 13) Temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri sırasında kuru süpürme veya yüksek basınçlı su veya kimyasal püskürtme aerosol oluşumuna neden olduğundan bu tür uygulamalardan kaçınılmalıdır.
- 14) Dezenfektanların fazla kullanımı uygulayıcı ve çevre için toksik olduğundan, gereksiz kullanımdan kaçınılmalıdır.
- 15) Çamaşır suyu gibi klorlu dezenfektanların doğrudan insan üzerine kullanımı toksik ve sakıncalıdır. Dezenfektan tünelleri vb. insan üzerine kimyasalların püskürtülmesi şeklinde yapılan uygulamalar hastalıkların bulaşmasını önlemez. Ayrıca insan sağlığı açısından zararlıdır. Bu kimyasal maddelere maruz kalan kişilerde başta astım atakları, alerjik deri reaksiyonları olmak üzere sağlık sorunları gelişebilir. Bu amaçla kullanılmak üzere, Sağlık Bakanlığı tarafından ruhsat verilen herhangi bir kimyasal madde yoktur.
- 16) Dezenfektan ile deterjan vb. kimyasal maddeler karıştırılmamalı, iyi havalandıran alanlarda hazırlanmalı, güneş görmeyen ve serin alanlarda muhafaza edilmelidir. Çamaşır suyu ile tuzruhu, sirke gibi asidik maddelerin karıştırılması sonucunda ortaya çıkan klor gazı ölüme varan ciddi zehirlenmelere neden olabilir.
- 17) Elektronik aletler, dokunmatik ekranlar, klavyeler, bilgisayar ekranları, tabletler önce nemli bezle silinerek temizlenmelidir. Dezenfeksiyon için en az %70'lik alkol kullanılabilir, yüzeyde en az 1 dakika kalması sağlanır. Elektronik aletler için silinebilir kılıfların kullanılması düşünülebilir.
- 18) Halka açık, çok kişinin kullandığı tuvaletler ve lavaboların temizliği sık yapılmalı, temizlik kontrolleri kayıt altına alınmalıdır. Bu alanlarda temizlik sonrası 1/10 oranında sulandırılmış çamaşır suyu (Sodyum hipoklorit Cas No:7681-52-9) dezenfeksiyon amaçlı kullanılmalıdır.

- 19) Halı, koltuk gibi tekstil malzeme ve yüzeyler su ve deterjanla silinebilir veya toz kaldırmayacak özelliğe sahip makineler ile yıkanabilir. Bu amaçla sıcak buhar da uygulanabilir. Tekstil ürünler normal deterjanlar ile 60-90°C'de yıkanmalıdır. Tekstil ürünler silkelenmemelidir.
- 20) Servis gibi toplu ulaşım araçları, bu araçların yüzeyleri ve bu araçlarda yer alan her türlü araç, gereç ve eşyanın temizliği, araçların kullanımda olmadığı dönemde, günde en az 8 saatte bir ve gün sonunda olmak üzere su ve deterjan ile yapılmalıdır.
- Yüzeylerin su ve deterjan ile yıkanması veya temizlik ürünü içeren solüsyon ile ıslatılmış bez ile silinmesi, diğer her türlü eşya, araç ve gereçlerin özellikle eller ile sık temas edilen yüzeylerinin, temizlik ürünü içeren solüsyon ile ıslatılmış bez ile silinmesi yeterlidir. Ancak gerekli hallerde 1/100 oranında sulandırılmış çamaşır suyu yeterlidir.
 - Dezenfektanlar yolcu olmadığı durumlarda kullanılmalı ve sonrasında yarım saat (kuruyana ve koku çıkana kadar) havalandırılmalıdır.
- 21) Rutin çevre temizliği yapan personelin iş forması ve ihtiyaç oldukça iş eldiveni ile çalışması yeterlidir. Ancak kullanılacak deterjan-dezenfektanın özelliğine göre maske, gözlük/yüz koruyucu gibi ek KKE gerekebilir.
- Kirli eldivenli ellerle diğer yerlere dokunulmamalı, eldivenler işlem bittikten sonra çıkarılmalı ve çöpe atılmalıdır.
 - Eldiven çıkarıldıktan sonra mutlaka 20 saniye süreyle su ve sabunla yıkayarak el hijyeni sağlanmalıdır. Yıkamadağı durumlarda eller gözle görünür derecede kirli olmamak kaydıyla alkol bazlı el antiseptiği ile ovalanabilir.
 - İş forması kirlendikçe ve günlük olarak yıkanmalıdır. Yoğun kirlenme olabilecek işlemlerde iş forması üzerine önlük giyilmesi önerilir.

D. Halka Hizmet Veren Kurumlarda Vatandaşlara Yönelik Alınması Gereken Tedbirler:

- 1) İş yerlerinin girişine/görünür bir yerine COVID-19 kapsamında alınması gereken önlemlerle ilgili bilgilendirici afişler (el yıkama, sosyal mesafe, maske kullanımı) asılmalıdır.
- 2) İş yerlerinin girişinde ve içeride el antiseptiği bulundurulmalıdır.
- 3) Kalabalık oluşmasını engellemek için, dış kapıya içeriye girilmesini engelleyecek basit bir uyarıcı/engelleyici koyulmalıdır. Bu, kapının her iki tarafından tutturularak asılabilecek basit bir kırmızı renkli kordon ya da şerit olabileceği gibi, kasa, plastik duba gibi bir blokaj materyali de olabilir.
- 4) İş yeri giriş ve çıkışlarında sosyal mesafe kurallarına (en az 1 metre) uyulmalı, girişlerde kişiler sıra ile içeriye alınmalı ve sırada durulması gereken alanlar, aralarında en az 1 metre mesafe olacak şekilde yer işaretleriyle belirlenmelidir.
- 5) Çalışan ve müşteri dahil iş yerinin büyüklüğü ve özelliğine göre metrekare (4/6/8/10 metrekareye 1 kişi) başına kişi sayısı planlanarak içeriye müşteri alınmalıdır;
- 6) İş yerlerine maske takılarak girilmeli ve içeride maske takılması sürdürülmelidir.
- 7) İş yerlerine misafir alınmamalıdır.

- 8) Müşterilerin ürünlerle el temasını engelleyecek önlemler alınmalıdır.
- 9) Personeli korumak için mümkünse tezgâhlar ve müşteri alanı arasına şeffaf bir bariyer yerleştirilmelidir.
- 10) İş yeri içerisinde müşterilerin su dışında içecek ve yiyecek tüketmesine izin verilmemelidir.
- 11) İş yerlerinin kafeteryaları ve kantinlerinde Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan "Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi"nde yer alan kantin ve kafeteryalarla ilgili uyarılar dikkate alınmalıdır.
- 12) İş yerleri içinde bulunan ofislerde Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan "Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi"nde yer alan ofislerde alınacak korunma önlemleri ile ilgili uyarılar dikkate alınmalıdır.
- 13) İş yerlerinin havalandırılmasında Sağlık Bakanlığı tarafından hazırlanan "Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi"nde yer alan "COVID-19 Kapsamında Klima/İklimlendirme Sistemlerinde Alınacak Önlemler"e uygun hareket edilmelidir.
- 14) Müşterilerin iş yerinin girişinde görünür bir yere asılmış olan ve içeride uyulması beklenen kuralları açıklayan bilgilendirmeyi okuması sağlanmalıdır. Bu bilgilendirme afişinde; ateşi 38°C'dan yüksek olanlarla öksürük, burun akıntısı, solunum sıkıntısı gibi belirtileri olan / gelişen, COVID-19 tanısı alan veya temaslı olanlar içeri alınmayacağı, COVID-19 belirtileri olanların da sağlık kurumuna gitmeleri gerektiği bilgileri yer almalıdır.
- 15) Müşterilerden iş yerine grup halinde girmemeleri istenmelidir.
- 16) Müşteriler, diğer müşteriler ve çalışanlar ile aralarındaki sosyal mesafeyi korumaları hususunda uyarılmalıdırlar.
- 17) Müşteriler iş yerlerinde ağız ve burnu tamamen kapatacak şekilde kuralına uygun maske takmalıdır. Bu tip yerler ve genel olarak toplum içinde bez maske takılması yeterlidir. Bunu yaparken bez maske kullanımı kurallarına uyulmalıdır.
- 18) Müşteriler iş yeri içinde mecbur kalmadıkça yüzeylere ve ürünlere dokunmamalıdır. Dokunulduğunda el antiseptiği veya en az %70'lik kolonya kullanılmalıdır.

E. Toplu Yaşam Alanlarına Yönelik Alınması Gerekli Önlemler:

Bu bölümün detaylarına Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/> web adresinde yayımlanmakta olan "Kurum ve İşletmelere Yönelik Enfeksiyon Kontrol Önlemleri" kısmından ulaşılabilir. Sürekli güncellenmekte olan bu kısımda yer alan başlıklar aşağıda belirtilmiştir.

- 1) Yurt Dışı Kargo Uçuşlarında Alınması Gereken Önlemler
- 2) Pandemi Sürecinde Oruç Tutanlar İçin Beslenme Önerileri
- 3) Kan Merkezlerinde Alınacak Önlemler
- 4) Mevsimlik Tarım İşçilerinin Çalışmak İçin Gidecekleri İllerde COVID-19'dan Korunmaya Yönelik Alınacak Önlemler
- 5) Morg ve Defin Hizmetleri
- 6) Havalimanlarında Alınması Gereken Önlemler
- 7) Havalimanlarındaki Güvenlik Kontrol ve Pasaport Memurlarına Yönelik Öneriler

- 8) Konaklama Tesislerinde Alınması Gereken Önlemler
- 9) Toplu Ulaşım Araçlarına Yönelik Temizlik Önlemler
- 10) Banka Şubelerinde Korunma ve Kontrol Önlemleri
- 11) Gıda Marketlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 12) Huzurevleri ve Yaşlı Bakım Merkezlerinde Alınacak Önlemler
- 13) GETAT (Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp) Ünite & Merkezleri ile Güzellik & Medikal Estetik Merkezlerinde Alınacak Önlemler
- 14) T.C. Adalet Bakanlığı Ceza İnfaz Kurumlarında Alınacak Önlemler

F. İşletmelere Ait Yapılması Gerekenler İle Alınması Gereken Önlemler:

Bu bölümün detaylarına Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü <https://covid19bilgi.saglik.gov.tr/tr/> web adresinde yayımlanmakta olan "COVID-19 Salgın Yönetimi ve Çalışma Rehberi" kısmından ulaşılabilir. Rehber sürekli güncellenmekte olup 05.07.2020 tarihi itibarıyla yer alan başlıklar aşağıda belirtilmiştir.

- 1) AVM ve AVM İçindeki İş Yerlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 2) Berber, Kuaför ve Güzellik Salonlarında Alınması Gereken Önlemler
- 3) Ayakkabı ve Çanta Satışı Yapan Esnafların Alması Gereken Önlemler
- 4) Bakkalların Alması Gereken Önlemler
- 5) Büfe, Kantin ve Bayilerde Alınması Gereken Önlemler
- 6) Kasap, Manav, Kuruyemişiçi, Balıkçı ve Diğer Gıda Satış Yerlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 7) Kitap ve Kırtasiye Mağazalarında Alınması Gereken Önlemler
- 8) Konfeksiyon, Giyim Mağazaları ve Tuhafiyelerde Alınması Gereken Önlemler
- 9) Kuyumcu, Bijuteri ve Saatçilerde Alınması Gereken Önlemler
- 10) Oyuncak Mağazalarında Alınması Gereken Önlemler
- 11) Pazar Yerlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 12) Terzi, Ayakkabı Tadilat İşletmeleri ve Kuru Temizlemecilerde Alınması Gereken Önlemler
- 13) Ticari Taksiler ve Taksi Duraklarında Alınması Gereken Önlemler
- 14) Kent İçi Ulaşım Araçları (Minibüsler, Dolmuşlar, Halk Otobüsleri, Belediye Otobüsleri ve Diğerleri) İle İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 15) Madenlerde Alınacak Önlemler
- 16) Şantiyelerde Alınacak Önlemler
- 17) Beyaz Eşya ve Mobilya Mağazalarında Alınması Gereken Önlemler
- 18) Kozmetik ve Parfümeri Mağazalarında Alınması Gereken Önlemler
- 19) Akaryakıt İstasyonlarında Alınması Gereken Önlemler
- 20) Market ve Süpermarketlerde Alınması Gereken Önlemler
- 21) Oto Yıkamalarda Alınması Gereken Önlemler
- 22) Oto Servis, Tamirhaneler ve Lastikçilerde Alınması Gereken Önlemler
- 23) Oto Galeri ve Oto Kiralama İşletmelerinde Alınması Gereken Önlemler
- 24) Ofis ve Büro Sisteminde Faaliyet Gösteren Tüm İşletmelerde Alınması Gereken Önlemler
- 25) Emlakçılar ve Gayrimenkul Danışmanlık Ofislerinde Alınması Gereken Önlemler

- 26) Elektronik ve Telekomünikasyon Mağazalarında Alınması Gereken Önlemler
- 27) Tesisatçılarda (Elektrik, Su, Doğalgaz vb.) Alınacak Önlemler
- 28) Personel Servis Araçlarıyla İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 29) Restoran, Lokanta, Kafe Pastane, Börekçi, Tatlıcı ve İçerisinde Yeme-İçme Hizmeti Sunan İşletmelerde Alınması Gereken Önlemler
- 30) Spor Salonları ve Spor Merkezlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 31) Kahve / Kırathaneler İle İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 32) Karayolu Taşımacılığı, Demiryolu Taşımacılığı, Denizyolu Yolcu Taşımacılığı İle İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 33) Site Havuzlarında Alınması Gereken Önlemler
- 34) Plaj ve Yüzme Alanlarında Alınması Gereken Önlemler
- 35) Kütüphanelerde Alınması Gereken Önlemler
- 36) Çay Bahçelerinde Alınması Gereken Önlemler
- 37) Dernek Lokallerinde Alınması Gereken Önlemler
- 38) Yürüme Alanlarında Alınması Gereken Önlemler
- 39) Gençlik ve Spor Bakanlığına Bağlı Kamplarda Alınması Gereken Önlemler
- 40) Gençlik ve Spor Bakanlığına Bağlı Gençlik Merkezlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 41) Millet Kırathanelerinde Alınması Gereken Önlemler
- 42) Mesleki Eğitim Merkezleri, Olgunlaşma Enstitüleri ve Halk Eğitim Merkezlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 43) Kreşlerde, Gündüz Bakımevlerinde ve Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Alınması Gereken Önlemler
- 44) Müzelerde Alınması Gereken Önlemler
- 45) Ören Yerlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 46) Kaplıcalarda Alınması Gereken Önlemler
- 47) Hamam, Sauna, Buhar Odaları İle Kapalı Havuz ve Jakuzilerde Alınması Gereken Önlemler
- 48) Giyim, Süs Eşyası Pazarlarında Alınması Gereken Önlemler
- 49) Deniz Kenarlarında ve Plajlarda Olta Balıkçılığında Alınması Gereken Önlemler
- 50) Optisyenlik Müesseseleri İle İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 51) Gıda Sanayi ve Üretim Tesisleri İle İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 52) Gıda Dışı Sanayi ve Üretim Tesisleri İle İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 53) Açık Alanlarda Yapılacak Konserlerde Alınması Gereken Önlemler
- 54) Kurban Bayramı ve Öncesinde Hayvan Satış Yerlerine Yönelik Alınması Gereken Önlemler
- 55) Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 56) Park/Bahçe, Rekreasyon ve Mesire Alanlarının Kullanımında Alınması Gereken Önlemler
- 57) Kurum İçi Düşük Katılımlı Toplantılarda Alınması Gereken Önlemler
- 58) Nikah ve Düğünlerde Alınması Gereken Önlemler
- 59) Covid-19 Kapsamında Klima/İklimlendirme Sistemlerinde Alınacak Önlemler
- 60) Covid-19 Kapsamında Kredi Yurtlar Kurumuna Bağlı Yurtlarda Alınması Gereken Önlemler

- 61) Covid-19 Kapsamında Tekne, Yatlar Gibi Gezi Tekneleri (Gezinti / Tenezzüh), Turistik Amaçlı Deniz Araçları ve Turistik Amaçlı Olta Balıkçılığında Alınması Gereken Önlemler
- 62) Covid-19 Kapsamında Sergilerde Alınması Gereken Önlemler
- 63) Covid-19 Kapsamında Sinema, Tiyatro ve Diğer Kültürel Etkinliklerle İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 64) Covid-19 Kapsamında İlk Yardım Eğitimlerinde Alınması Gereken Önlemler
- 65) Covid-19 Kapsamında Ölçme/Değerlendirme Amaçlı Yapılan Sözlü Sınavlarda/ Mülakatlarda Alınması Gereken Önlemler
- 66) Covid-19 Kapsamında Kurum ve Kuruluşlar Tarafından Ölçme/ Değerlendirme Amaçlı Yapılan Yazılı Sınavlarda (Ulusal Sınavlar Hariç) Alınması Gereken Önlemler
- 67) Covid-19 Kapsamında Plazalar İle İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 68) Covid-19 Kapsamında Mevsimlik Tarım İşçilerine Yönelik Alınması Gereken Önlemler
- 69) Covid-19 Kapsamında İş Yerlerine Yönelik Alınması Gereken Genel Önlemler
- 70) Covid-19 Kapsamında İş Yerlerinde Müşterilere Yönelik Alınması Gereken Genel Önlemler
- 71) Covid-19 Kapsamında İş Yerlerinde Personele Yönelik Alınması Gereken Genel Önlemler
- 72) Covid-19 Kapsamında Havalimanlarındaki Güvenlik Kontrol ve Pasaport Memurlarına Yönelik Alınması Gereken Önlemler
- 73) Covid-19 Kapsamında İş Yerlerinde Çalışan Güvenlik Görevlilerine Yönelik Alınması Gereken Genel Önlemler
- 74) Covid-19 Kapsamında İş Yeri ve Kurum/Kuruluşların Yemekhane ve Dinlenme Alanlarında Alınması Gereken Önlemler
- 75) Covid-19 Kapsamında Halka Açık Alanların Temizlik ve Dezenfeksiyonu
- 76) Covid-19 Kapsamında İnternet Kafeler İle İlgili Alınması Gereken Önlemler
- 77) Covid-19 Kapsamında Yurt Dışı Kargo Uçuşlarında Alınması Gereken Önlemler
- 78) Covid-19 Kapsamında Okullarda Alınması Gereken Önlemler
- 79) Covid-19 Kapsamında Okul Pansiyonlarında Alınması Gereken Tedbirler
- 80) Covid-19 Kapsamında Yatılı Kuran Kurslarında Alınması Gereken Önlemler
- 81) Covid-19 Kapsamında Tur Rehberleri ve Tur Katılımcılarına Yönelik Alınması Gereken Önlemler
- 82) Covid-19 Kapsamında Lunapark ve Tematik Parklarla İlgili Alınması Gereken Önlemler